

הלכות שבת סימן שדמ

ביאורים ומוספים

המשניב שם 'מן הראוי', וכן כתב הגרי"ש אלישיב (תורת היולדת פ"ב הע' ב) שמעיקר הדין אין היולדת חייבת להימצא בשבת בקרבת בית החולים, ואף שיש חשש שזמן הלידה יהיה בשבת, אכן מי שעושה כן תבוא עליה ברכה.

ומה שכתב בשע"צ באן שמחוייב להכין את המלאכה קודם השבת, ביאר הששי"כ (שם) שכאן כיון שודאי יצטרך לחלל אחר כך את השבת, חייב להכין את צרכיו מערב שבת.

[ביה"ל ד"ה מצמצמת]

דף פ"ד ש"נצל על-ידיה מהלול שבת¹⁰.

10) וחילה שבמשך יום השבת ודאי יצטרפו לחלל עליו את השבת, האם מותר לחלל את השבת מיד בתחילת השבת או שצריך להמתין עד שיצטרפו לחלל עליו את השבת, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' שכח ס"ק טז).

וניתוח שצריכים לעשותו בשבת, ואפשר לדחותו סמוך לציאות השבת ועל ידי זה לא יצטרפו להרבות בחילול שבת בדברים שצריכים לעשות לאחר הניתוח, ראה מה שכתבנו לעיל (שם ס"ק לה).

וחילה שיש בו סכנה, שאם נתיר לו לאכול מליל יום כיפור פחות מהשיעור, יוכל להשלים את הצום מבלי שיצטרך לאכול שיעור שלם בבת אחת, אבל אם ימתין ויצום עד למחרת יצטרך לאכול יותר מהשיעור, בספר קול סופר (בסוף הספר עמ' קיד) הסתפק בזה, ובשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' קכא) כתב שיש להאכילו כבר מליל יום כיפור פחות מכשיעור, ומאידך הגרי"ש אלישיב (הערות מסכת יומא פד, ב) הורה שיש להמתין עד שיצטרך לאכול לאחר מכן שיעור שלם בהיתר, שכיון שיכול להתענות עד למחרת, אם כן אסור לו לאכול עד שעת ההיתר אף חצי שיעור שאסור מהתורה, שהרי בכל שעה שמתענה מקיים מצות עינוי.

ולענין יום טוב שחל בערב שבת, ובשבת יהיה איזה ענין של פיקוח נפש ויהיו צריכים לעשות עבור זה מלאכה, האם להקדים ולעשות את המלאכה כבר ביום טוב שקל דינו משבת, כתב בהרחב דבר על העמק דבר (במדבר יז יב) שטוב להקדים לעשות המלאכה כבר בימים טובים. אבל אם לא ברור שיהיה צריך לעשות את המלאכה, טוב להמתין עד שבת שמא לא יצטרפו כלל לעשות את המלאכה. מאידך, בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' טט) כתב שאין לעשות את המלאכה ביום טוב, ואף שיום טוב קל משבת, כיון שעכשיו אינו מצב של פיקוח נפש, יש להמתין עד הזמן שיהיה חייב לעשותו משום פיקוח נפש, וכן הורה הגרי"ש אלישיב (שם).

[ביה"ל ד"ה אפל]

הלענן הפלוי, נראה לענין דעמי דעמי דחבי להניח ביה¹¹.

11) ואף שלצורך זה יצטרך לטלטל את הטלית והתפילין מחוץ לתחום, ולענין שופר של מצוה מצינו במשנה (ראש השנה פ"ד מ"ח) שאין מעבירים עליו את התחום, ביאר הגרי"ש אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ב) שכיון שהוא עצמו מותר לו לצאת מחוץ לתחום, ממונו נגרר אחרי גופו ויסל להוציא גם את חפציו, וסיים, שצ"ע בדבר זה.

[משניב ס"ק ז]

שאינו רשאי להשתפר ממלאכה יורה⁴ וכו', אסור לו למתקן לעשות מלאכה עד שיכלה מה שיש לו [תרי"ש⁵].

4) ובסוג מלאכה שבפעולה אחת שעושה מרויח יותר מכרי פרנסתו של אותו יום, כתבו הפתח הדביר (ס"ק ת) והכף החיים (ס"ק יז) שמותר לו לעשות אפילו יותר מפרנסתו של אותו היום, ורק שלא יעשה עוד מלאכה עד שיאכל כל מה שיש לו.

וכשהולך במדבר בחודש ניסן ורצה להרויח יותר כדי שיוכל לקנות מצות לפסח, הסתפק הגרי"מ קרליץ (חוט שני ח"ד פצ"ד סוף ס"ק א) אם מותר לו.

5) והוסיף התוספת שבת (ס"ק ב) שאפילו אם עשה במזיד יותר מכדי פרנסתו, מותר לו לאוכלו למחרת, ואף שבשיעור לעיל (סי' שיח ס"א) כתב שהמבשל במזיד אסור לו לאכול את התבשיל לעולם, שונה הדין כאן, שהרי אם נאסור עליו יצטרך למחרת לעבוד כדי פרנסתו, ומה ההבדל אם עובד היום או מחר.

[משניב ס"ק ט]

רק שבת דרבנן אסור לעשות ביום השביעי של⁶.

6) והטעם שבכל ששת הימים מותר לו לעשות איסור דרבנן, כתב השו"ע הרב (ס"א) בביאור דברי המג"א (ס"ק ב), משום שכלפי כל יום זה ספק דרבנן שהדין להקל, אבל ביום השביעי שלו כיון שחל עליו שבת מדברי סופרים, אסור לו לעשות אפילו איסור דרבנן, וכמו ביום טוב שני של גלויות שהוא גם ספק, ואסור לעשות בו אפילו איסור דרבנן.

[משניב ס"ק יא]

ביום שמיני ליציאת⁷ וכו', דלמא מקלע לה שינא וינפק בפ"ב שבת⁸.

7) ואף אם הוא נזהר תמיד שלא לצאת בערב שבת, כתב בשו"ת מהר"ם די בוטק (סי' נת, ציון בשערי תשובה) שלא פלוג חכמים ואסרו לכולם את יום התשיעי, אמנם הערוך השולחן (סי' ב) כתב שאם יודע בבירור שגם בערב שבת לא יצא, מותר לו לעשות מלאכה גם ביום התשיעי, וכן לעולם.

8) ואם באותו יום יכול לעשות מלאכה רק ליומיים או שלשה מימי השבוע, כתב הכף החיים (ס"ק כד) שתחילה עליו לשמור ליום השבת שלו, כדי שלא יצטרך לעשות בו מלאכה, והשאר ליום ראשון שלו, וכן הלאה.

[שעה"צ ס"ק ט]

מחב להכין ממלאכה מקדם כדי שלא יצטרף לחלל השבת⁹.

9) ולעשות מעשה בערב שבת כדי למנוע חילול שבת שיהיה לו אחר כך בשבת בגלל פיקוח נפש, הורה הגרי"ש אויערבך (שש"כ פ"ב הע' קד ובשו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' טו אות ד) שאין חובה לעשות מעשה שיש בו טורח גדול עבור זה, והוסיף (בשש"כ שם), שמה שכתב המשניב לעיל (סי' של ס"ק א) שמעוברת שהגיעה לחודש התשיעי, שמהראוי שתכין את כל הדברים שצריכים לה, כדי שלא יצטרך לחלל את השבת אם יודמן לידתה בשבת, זה אינו אלא חומרא בעלמא, וכלשון

הלכות שבת סימן שדמ

משנה ברורה

במקלים והוא הדין בקלש ובכל דבר, הרי זה תולדת עושה נירין, ומשעשה שני פתים חזב, ופרש רש"י דהנף לאו נירין ממש, אלא שמשלשור ומרפיב חוט אהד בשתי מלמטה ואהד מלמעלה^(א) ומצמיד השתי בקו בתקונו. (ד) דרך האורגין, שמתחזין החוטיין תחלה בארץ הריצה ובתקפה, ושנים אוחזין זה מאן וזה מאן, ואהד שובט בשבט על החוטיין ומתקן אותם זה בצד זה עד שמתעשה קלה שתי או ערב, ומתחת החוטיין בדרך האורגין נקרא מסף, וכשכופלין אותה ומתחיל להכניס השתי בערב, נקרא אורגין. (ה) המסך חזב, והשובט על החוטיין עד שיתפרקו ויתקנסו, הרי זה תולדת מסף, והמתקן את החוטיין ומפרידן בעת האריגה, הרי זה תולדת אורגין^(ו). אהד האורגין בכגד^(ז) או בקנים, או שעושים חלונות ממתכת עץ כמו שעושים לסוף עליה, או בשערות או בכל דבר^(ח), חזב, והקולע נימין ושערות וכל דבר, הרי זה תולדת אורגין וחכמים. והני מלי בתלוש, אבל הקולע שערות ראש במחבר אינו באורגין, דאין דרך אריגה במחבר בראש, וגם אין סופה להתקנים^(ט), אבל על-פל-פנים אסור לש פנה לקלע או להתיר קליעתו, וכדלעיל בסימן שג סעיף כו, עין שם במשנה ברורה^(י). (ז) הפוצע שני חוטיין^(י): לרמב"ם, שמוציא השתי מן הערב או להפוך, ולראב"ד, שחתף שני חוטיין אחר האריגה מן המסכת, חזב. וצריכין ורפאי ישראל לזהר, שצריכין חוטיין מפרדין [שקורין קנייטין] למן על המכה ולקחין חמיכת בגד פשתן ומפרדין החוטיין, והני מלאכה דאורייתא^(יא) [כל זה מלקט מהרמב"ם והסניאךם והזכרו תורת משה]:

ותולדותיהן [וגם השכותין שגדרו תול' להיות סג ונגדר להתורן] המזכרים בהשלחן-צדוף [לבד ממלאכת הוצאה, שזכאר אם ירצה השם פסימן הפא], ולא נשאר לנו פי אם להעמיק פה (פי אם) עוד איזה אבות מלאכות שלא נזכרו פה בשלחן-צדוף, דהינו המנפץ, והטנה, והמסך, והעושה שתי פתין נירין, והאורג שני חוטיין והפוצע שני חוטיין, ונקבארם אחת לאחת: (א) הסורק צמר או פשתן או שאר דברים^(א), כמו שסורקין הפשתן והצמר או כמו שנופצין הצמר לעשות הלכדין, והמנפץ הגידין, דהינו שחובט במקל על הגידין עד שעושה אותן כחוטיין לטוות אותן, כמו שהסופרין עושין, כל זה קרוי מנפץ^(ב) וחזב, אבל המנפץ גבעולי פשתן וקנבוס חזב משום דש, שהרי מוציא הפשתן והקנבוס מן הגבעולין [סמ"ג. ועיין בח"א^(ג)]. (ב) הטנה ארץ ארבעה טפחים^(ד) מפל דבר הטנה, חזב, אהד הטנה את הצמר או פשתן או ניצה או שערות או גידין וכן כל כיוצא בזה^(ה), ולא נוקא בכלי [כמו שקורין שפי"ך-רע"ד^(ו)], אלא אפלו אם טנה בגדים^(ז) [שכף הדרך לטוות כמו שטוין הגדים בגדים על שפי"ך^(ח)], ומקרא מלא היא "בגדיה טוה". והלוקח חוטיין ושזור אותם [שקורין אינגידריי"ט], גס-פן חזב משום טנה, וכן העושה הלכדין, דהינו מה שקורין [קאפעליש"ן^(א) או פילש"ן], הרי זה תולדת טנה^(ב) וחזב. (ג) העושה שתי פתין נירין, חזב [ועין בתוספות-יוס"טוב פרק ז דשבת ובפרק יג דבור המתחיל 'בנירין' ובתפארת-ישראל שהאריכו בזה]. העושה נפה או בכרה או סל או סבכה, או שארג משה

תרום: 1 צורת טוה על-די גלגל 2 כישור (פלך). 3 מנגענות.

הלכות שבת סימן שדמ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב אות א]

הסורק צמר או פשתן או שאר דברים^(א) וכו', כל זה קרוי מנפץ^(ב) וכו', ועיין בח"א^(ג).

(1) ומה שהוסף הרמב"ם (פ"ט מהל' שבת הי"ב) 'המנפץ וכו' את השני שמשמע שאף כשהצמר כבר צבוע חייב, ביאר בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' צח אות א) שכיון שלפי סדר המלאכה קודם מנפץ את הצמר ואחר כך צובעו, והיינו אומרים שכיון שהוא שינה מהסדר וקודם צבע ואחר כך ניפץ לא יהיה חייב, קא משמע לן שגם כך נקרא שעשה את המלאכה בדרכו וחייב, וסיים שצ"ע בזה.

ובספרו מחנה ישראל (פ"ח מלאכת מנפץ) הוסיף בשם ספר זכור תורת משה, שהמנפץ היינו סוסוק 'במסרק' צמר או פתים וכו', ומשמע שחייב דוקא בשמנפץ בכלי.

(2) דיוקא בשמנפץ את הצמר לאחר שזונו, אבל כשהצמר עדיין מחובר, כתב לעיל (סי' שמ ס"ק ה ובשעה"צ שם ס"ק יב) שפטור, כיון שאין דרך טויה וניפוץ כשהוא מחובר לבעל חי, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ט מהל' שבת ה"ז).

ולפספס את שערות הראש דהיינו להפרידם זה מזה, שכתב השו"ע לעיל (סי' שג סכ"ז) שמוותר להפרידם בשבת ולא נאטר מצד מנפץ, אף שברש"י (שבת נ, ב ד"ה ומפספס) ביאר שהמפספס היינו מנפץ שער, כתב בשו"ת אבני נזר (ארו"ח סי' קע

אות ג) שהגדרת מלאכת מנפץ הוא כדי שיהיה הדבר ראוי לטויה, ודבר שעומד לטויה לא צריך שיכין כדי לטוות, אבל דבר שאינו עומד לטויה צריך שיכין שיהיה ראוי לטויה, ולכן המנפץ את הגידים שאינם עומדים לטויה, חייב רק כמנפצם כדי לטוות מהם חוטיים. ולפי זה גם בפספוס השער שאין מפרידם כדי לטוות את השער, אינו נחשב למלאכה בלל.

ולחלוק עלי לולב כדי שיהיו ראויים לעשות מהם סלים קטנים וכדו', כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' צח אות ג) שהחייב משום מנפץ.

(3) שכתב (ח"ב כלל כג), שהמנפץ גבעולי פשתן וקנבוס חייב שתיים, אחד משום דש ואחד משום מנפץ. מאידך, המנהח חיינך (מוסך השבת מלאכת דש אות א, ומלאכת מנפץ אות א) כתב, שברש"י (שבת עג, ב ד"ה והמנפס) משמע שהמנפץ פשתן מהגבעולין חייב רק משום דש ולא משום מנפץ, ובשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' צח אות ב) כתב, שאף בדברי רש"י אפשר לבאר כדעת החיי אדם, וכוונת רש"י שפעולת הדש והמנפץ שווה, אלא שזה בגידולי קרקע וזה בצמר, ולכן בצמר שאינו גידולי קרקע אי אפשר לחייבו משום דש כיון שאין דישה אלא בגידולי קרקע, אבל בגידולי קרקע אפשר לחייבו שתיים, משום תולדת דש ומשום מנפץ.

המשך במילואים עמוד 72

מילואים

הלכות שבת סימן שמג

המשך מעמוד קודם

תסז ס"ק יט) בשם שו"ת שם אריה (אבן העזר סוף סי' צה), שמוותר להאכילו לקטן.

21) ואף שלהביא בשבת קטן למקום שנאבד שם מפתח כדי שימצא אותו ויביאנו דרך רשות הרבים, כתב הרמ"א לקמן (סי' שסב ס"ז) שמוותר לאחרים להביאו ולא נקרא שנתן לו בידים, ביאר הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ד פצ"ה ס"ק ג) שכיון שלא נתן לו את המפתחות בידים ואינו מומין לו את עצם האיסור, אלא רק מביאו למקום שאם ימצא את המפתחות יביא אותם בדרך של איסור, מותר להביאו לשם.

ולתת לקטן בשבת עוגה שכתוב עליה אותיות, כתב לעיל (סי' שמ ס"ק יד) שמוותר, ואף שאסור לו לשבור עוגה שכתוב עליה אותיות משום מוחק, ובמחצת"ש (על המג"א שם ס"ק ה) הקשה, שלפי דין זה שאסור לתת מאכל איסור לפני קטן אפילו לשחק בו שמא יאכלנו, למה מותר לתת לו עוגה זו, והגר"י קרליץ (חוט שני שם עמ' רצד) ביאר, שיש לומר שבאכילת עוגה בשבת שיש עליה אותיות כיון שיש צדדים להקל אפילו בגדול, בקטן דאי יש להקל.

ולהניח אוכל לפני הקטן מחוץ לסוכה הוא יאכל מעצמו, כתב המחצת"ש (סי' תרמ ס"ק ג) ובשעה"צ שם (ס"ק ח) שמוותר לאחרים להניח לפניו אוכל, וביאר המחצת"ש שזה לא נקרא שנתן לו איסור בידים, כיון שיכול להיכנס ולאוכלו בתוך הסוכה. אבל אב"י, כתב בשעה"צ שם, שמחמת מצות חינוך צריך למונעו שלא לאכול חוץ לסוכה.

טעם נוסף שמוותר להניק תינוק בשבת, כתב בשו"ת חלקת יואב (אור"ח סי' ט ד"ה ובאמת כן) שכיון שזהו דרך אכילתו של תינוק, אין על זה שם של מלאכת דש בשבת, וכן ביאר הגר"י ארי"ע (ששיב פל"ו הע' סב). והוסיף (בחי"ג שם), שיש לומר עוד טעם להיתר, שכיון שהתינוק מכניס את הודו לתוך פיו ומיד הוא אוכל, נראה דהבר כאילו שלא יצא החלב הנסחט לאויר העולם כלל, ואינו נקרא סוחט.

20) ולהאכיל קטן בידים חצי שיעור של איסור, כתב המנחת חינוך (מצודה יג אות ח) שלסוברים שבאיסורים שאינם של אכילה מותר חצי שיעור, מותר להאכיל לקטן איסור פחות מכשיעור, כיון שכל האיסור של חצי שיעור נאמר דוקא לענין האוכל עצמו, וכשנתן לאחר כיון שהמאכל בעצמו אינו אוכל, נחשב הדבר לגביו כשאר איסורים שאינם של אכילה שלא אסור בהם חצי שיעור, ובשו"ת אחיעזר (חי"ג סי' פא אות יד) הביא את המנחת חינוך, ונשאר בזה בספק, ומאידך בשו"ת מהר"ם שיק (יו"ד סי' שלח) כתב, שגם חצי שיעור אסור להאכיל לקטן בידים.

ומאכל שהתינוק יכול לקחת בעצמו ולאכול, כתב התהלה לדוד (ס"ק ו) שאפשר שמוותר לתת לו לאכול גם בידים, ובשו"ת אחיעזר (שם אות ז) כתב, שגם באופן זה אסור לתת לקטן.

דבר שאסור לאוכלו משום חומרא, כתב בארחות חיים (ספונקא, סי'

הלכות שבת סימן שמנ שדמ

המשך מעמוד 388

השני שהוא חלש מהתענית של היום הראשון, אין להתיר לו לאכול פחות מכשיעור, כיון שחצי שיעור אסור מהתורה, ודק אם נמצא במצב של סכנה מותר לו לאכול.

ולענין תשעה באב, אם היה במדבר והתענה מספק, ובערב בא לעיר ונדע לו שהתענה בח' באב, כתב בשו"ת בצל החכמה (ח"א סי' לא ס"ק ז) שעליו להתענות יום נוסף שהוא יום תשעה באב, אלא שכיון שאי אפשר לחייבו לעשות כן בכלל הסכנה, הרי הוא כחולה, ויאכל כל פעם פחות מכשיעור.

2) ואפילו אם יצטרך לשחות במדבר זמן ממושך, כתב בספר פתח הדבר (ס"ק ט) שאין להתיר לו עשיית מלאכה כדי להשתכר, מפני שיכול להתקיים על ידי אכילת לחם בלבר אף זמן ממושך.

[ביה"ל ד"ה הולך במדבר]

צריך לנהג מספק בקדושה עד שיגיע שפ"א הימים טובים³.

3) וכן לענין יום כיפור, אם נמצא במדבר ומסופק על אחר משני ימים באיזה מהם חל יום כיפור, הורה הגר"י ארי"ע (שולחן שלמה ס"ק א) שודאי מצד הדין חייב הוא להתענות בשני הימים, ואפילו ביום

הלכות שבת סימן שדמ

המשך מעמוד 390

שיעור גזוז, כתב לעיל (סי' שמ ס"ק ה) שלדעת הרמב"ם שיעורו קרוב לארבע טפחים, ולדעת רש"י מחצית מזה, ובתוספתא (שבת פ"ט מ"ב) מכואר, שגזוז וטוה שיעורם זהה.

5) ולכן, להכין ביום טוב פתילות להדלקה מצמר נפן וכדו', כתב בשעה"צ לקמן (סי' תקיד ס"ק נב) שאסור משום טוה, הוסיף שהמאירי שכתב שחייב משום עשיית כלי, כוונתו שכיון שמשום טוה חייב דוקא כשטוה ברוחב הסיט [ושיעורו, ראה הע' הקודמת], אבל מטעם עשיית כלי חייב אפילו בכל שהוא, ולכן כשטוה ברוחב הסיט חייב גם משום טוה וגם משום עשיית כלי.

ולעשות חוטים מבצק כדי לשזור מזה אוכלים וכמו שרגילים לעשות

[משנ"ב אות ב]

הט"ה ארץ ארבעה טפחים⁴ וכו', וכן כל פירוצא בנה⁵ וכו', אלא אפילו אם ט"ה בנה⁶ וכו', הרי זה תולדת ט"ה⁷.

4) והטוה פחות משיעור זה, כתב בביה"ל לקמן (סי' תקיד ס"ט ד"ה אין) שאף שאינו חייב, אבל אסור מן התורה, וכמו שאר מלאכות שבת שחצי שיעור אסור בהן מהתורה.

אכן במשנה (שבת ק"ה, ב) כתוב, שהמלבן המנפץ הטוה שיעורם כמלוא רוחב הסיט כפול, והרמב"ם (פ"ט מהל' שבת הלכה יב יד טו) כתב ששיעורו אורך ארבע טפחים, ולכן גם לענין מלבן כתב לעיל (סי' שב ס"ק לט) שמלבן חוט שאורכו ארבע טפחים חייב, אמנם לענין

הלכות שבת סימן שדמ

המשך מעמוד קודם

שאינו חייב אלא אם ארג שני חותים. מ"מ גם כשאורג חוט אחד יש איסור מהתורה.

[משנ"ב אות ה]

הרי זה תולדת מסף וכו', הרי זה תולדת אונג' (10).

(10) ואף שמלאכת 'שובט' ומדקדק' היו בנמשכן, ומבואר בגמ' (שבת צו, ב) שמלאכות שהיו במשכן נקראים אבות, כבר ביארו הרשב"א והרשב"א (שם), ששובט ומדקדק כיון שזן אותן מלאכות של אורג ומטך, לא נחשבים להן שם של מלאכות נפרדות אלא נקראות רק תולדות.

[משנ"ב אות ו]

אָהַד הָאוֹרֵג בְּבִגְדוֹ וכו', אוּ כָל דְּבִגְדוֹ וכו', הרי זה תולדת אונג' (ת"כ) וכו', וגם אין סופה להתקיים (14) וכו', עין שם ב'פ'שנה ב'רוך' (15).

(11) ואיננו רקמה בשבת, כתב בספר מנוחה נכונה (פ"ג מלאכת אריגה) שחייב משום אורג, וכן כתב הגר"ח קניבסקי (תורת המלאכות ח"ד אורג סי' ד). ומאידך דעת הגר"י קרליץ (תורת המלאכות שם) שאינו חייב משום אורג אלא רק משום תופר, משום שברקמה לא יוצר בד חדש אלא רק מכניס חוט לבד שכבר נגמר מלאכתו.

ואם אורג חוט של צמר בבגד של פשתן, הסתפק האפיקי"ם (ח"ב סי' ד ענף ד) אם חייב משום אורג, כיון שצריך לעקור את השעטנז שבבגד.

(12) ולקלוע חלות ביום טוב, דעת הגר"י קרליץ (תורת המלאכות שם סי' ט) שמוותר, כיון שאין מלאכה זו שייכת באוכלים. ולעיל באות ב הבאנו דעתו שגם אין טויה באוכלים.

(13) ואפילו לקלוע רק שתי שערות או שני חותים, כתב בספרו מחנה ישראל (פ"ח מלאכת האורג) שנחשב לקלוע וחייב.

(14) ושיעור הזמן של סופה להתקיים, כתב בשע"צ לעיל (סי' שג סי' סח) שמדעת הרמב"ם (פ"ט מהל' שבת ה"ג) משמע, שאפילו אם מתקיים רק לשבת עצמה נחשב כמתקיים, אבל מודעת רש"י משמע שצריך שיתקיים לתמיד ולא מספיק רק לשבת. וראה מה שכתבנו בזה לעיל בביה"ל סי' שמו ס"ד ד"ה בנמשכן.

ולקלוע שערות של פאה נכרות, כתב לעיל (סי' שג סי' פב) שאף אם נאמר שאין הקליעה מתקיימת, אך על כל פנים אסור מדרבנן, וסיים שמי"מ נראה שאין כדאי למחות במקום שלא ישמעו לנו.

(15) שכתב שם (סי' פב), שהאיסור לקלוע שערות הראש הוא מדרבנן, משום שדומה לעשיית בנות, ולהחזיר את קליעתן, כתב שם (סי' פג) שאסור שדומה לסותר, ובשע"צ שם (סי' סו) כתב, שלדעת הפוסקים כר' אליעזר (שבת צד, ב) שכוחלת ופוקסת חייב, הוא הדין שהקלוע שער חייב.

ולענין סלסול הפאות בשבת, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' שג סי' פב).

[משנ"ב אות ז]

הפוצץ שני חוטיין (18) וכו', וְלוֹקְחֵן חֲתִיכָת בְּגָד פֶּשֶׁתָן וּמְקַרְדֵּן החוטיין, וְהָיוּ מְלֹאכָה דְאוֹרֵי תְּאֵי (17).

(16) ולסותר קליעת פאה נכרות, כתב בשע"צ לעיל (סי' שג סי' עא) שאסור, כיון שדומה לתולדת פוצע.

(17) ותלישת חתיכה מגוש צמר גפן, כתב בספר מנוחה נכונה (פ"ג מלאכת פציעה) שאסור משום מלאכת פוצע, וגם הגר"ח קניבסקי (תורת המלאכות ח"ד הפרצע עמ' מג) כתב שמלאכת פוצע הוא מה שמצויא חוטים מהאריג, וגם תולש צמר גפן דומה לזה שמצויא קצת מהם שישמשו בפני עצמם. ובש"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' מה אות ב)

בחלות של שבת, הסתפק בש"ת שבט הלוי (ח"א סי' קא אות ד) האם נאסר משום טויה. ומאידך דעת הגר"י קרליץ (תורת המלאכות ח"ד טויה סי' יב) שאין בזה משום טויה, שאין טויה באוכלים.

ואם לוקח שני חותים שכבר טו אותם ושחר אותם יחד לחוט עבה יותר, כתב הירושלמי (שבת פ"ז ה"ב): 'דעבד ממזור (דהיינו ששחר חבלים) חייב משום טויה', אולם הרמב"ם (פ"י מהל' שבת ה"ח) כתב, שהפותר חבלים חייב משום קושר, וביאר האור שמה (שם), שהגמ' שלנו חולקת בזה על הירושלמי. ובש"ת שבט הלוי (שם אות א) ביאר שאין סתירה בין הבבלי לירושלמי, וכונת הירושלמי שמלאכת טויה היינו שדירת חוטים כדי לעשות מהם חבל, אבל לאחר שכבר נעשה חבל גמור, אם מעבה אותו על ידי ששחר עמו חבל נוסף, זה נקרא לדעת הרמב"ם קושר, וסיים ועדין צ"ע.

(6) ובביה"ל לקמן (סי' תקיד סי' ט ד"ה אין) לאחר שכתב שמבואר בחיי אדם (ח"ב כלל כה ס"א) שאפילו טויה ביד חייב, סיים ועיין בא"ר. ושם בא"ר (סי' כט) ביאר את דברי השו"ע שם (סי' ט) שאין גדולין את הפתילה, שהכוונה שאסור לטוות אותה כמו שטוין צמר גפן על ידי כלי, וכתב על זה הפמ"ג (א"א שם סי' יח) שמשמע בדברי הא"ר שהאיסור לטוות צמר גפן הוא דוקא על ידי כלי, אך נראה שאסור לטוות גם ביד, וסיים בצ"ע.

הטווה צמר כשהוא מחובר לבעל חי, שכתב לעיל (סי' שמ סי' ה) שפטור כיון שאין דרך טויה בכך, כתב בשע"צ שם (סי' יב) שמדברי הרמב"ם (פ"ט מהל' שבת ה"ז) משמע שאף כשטווה על ידי כלי פטור, אבל ברא"ש משמע שדוקא שטווה ביד פטור.

(7) ואף שלענין כלאים, כתוב במשנה (כלאים פ"ט מ"ט) שלבדים אסורים מפני שהם שועים, דהיינו שהצמר והפשתים סרוקים ומוחלקים ביחד, ולא מוכר במשנה שגם טו את הלבדים, ביאר הנשמת אדם (כלל כה אות א) שאת הלבדים גם טו, אלא שלענין כלאים לדעת רש"י אפילו בטויה לא חייב עד שיהיה אורג, ואם כן הטויה לא מוסיפה כלום, ולדעת הרמב"ם חייב בכלאים אפילו בשוע לבד ואפילו בלי טויה, ואם כן אין הבדל אם הם רק שועים או שגם טו אותם. ובמנחת חינוך (מוסף השבת מלאכת טויה) כתב לבאר, שבמקום שצריך טויה מגורת הכתוב וכמו לענין כלאים, מעשה טויה בלבדים לא נקרא כטויה, אבל לענין מלאכת שבת גם אם המלאכה דומה קצת לאב נחשבת כתולדה, ולכן כאן לענין לבריים שדומה לטויה, כתב הרמב"ם שנחשב כתולדה של טויה.

[משנ"ב אות ח]

דְהֵנָּה לְאוּ נִירִין מְשֵׁשׁ, אֶלָּא שְׁשֵׁשׁ וּמְרָכִיב חוּט אָהַד בְּשֵׁתִי מְלֻמָּעָה (6).

(8) ואף שלשון המשנה (שבת עג, א) 'העושה שתי בתי נירין' משמע שעושה את הנירים בעצמו, ולא רק שמכניס לתוך הניר את החוט, ביאר התוספות יו"ט (שם ד"ה שתי) שלפירוש זה של רש"י צריך לומר, שכאילו כתוב במשנה 'העושה בשתי בתי נירים'.

[משנ"ב אות ט]

ומתחיל להקניס השתי בערב, נקרא אונג' (9).

(9) ובגד שנמשך ממנו חוט, ואחר כך על ידי לבישת הבגד הבר מתיישר ונכנס קצת מהחוט בחורה למקומו, דעת הגר"י קרליץ (תורת המלאכות ח"ד אורג סי' ג) שלא נחשב למלאכת אורג, כיון שאינו מתכוון שיכנס החוט בחורה לבד, אבל אם מותח את הבגד בידיו כדי שיתיישר ויכנס החוט חייב משום אורג.

ולארוג חוט אחד, כתב בביה"ל לעיל (סי' שכא סי' ד"ה שמא) שאף

